

KENYERESSY VIKTOR

Történelem
MA, 3. félév
Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:
Dr. Kincses Katalin Mária
egyetemi docens, KRE BTK

A PROTESTANTIZMUS HELYZETE GYÖNGYÖSÖN

III. KÁROLY VALLÁSPOLITIKÁJÁNAK TÜKRÉBEN

Kulcsszavak: Református; Helytörténet; Ellenreformáció; Gyöngyös

A dolgozat a XVIII. század eleji Gyöngyösi Református Egyházközség vallási és társadalmi helyzetét vizsgálja, különös figyelmet fordítva III. Károly magyar király (1685–1740) valláspolitikájára és annak helyi vonatkozásaira. A kutatás középpontjában a protestánsok ellenreformációban alkalmazott stratégiai állnak, különösen a gyülekezet jogainak védelme és a hitük gyakorlásának biztosítása érdekében tett erőfeszítések. Ennek okán részletesen bemutatom a korszak protestáns vallásgyakorlatának jogi hátterét, amely magában foglalta az 1681. és 1687. évi törvényeket, az 1691-es Explanatio Leopoldinát, valamint az 1712 és 1715 közötti országgyűlés vallásügyi döntéseit és a Vallásügyi Vegyesbizottság működését.

A kutatás során az egyházközség levéltárának és a Heves Vármegyei Levéltárnak a latin és magyar nyelvű forrásait használtam, előbbi anyag az 1553-as alapítástól kezdődően a gyülekezet hosszú múltra visszatekintő történetét tükrözi. A gyülekezet levelezéseiből világosan kiderült, hogy annak lelki és anyagi gyarapodásához jelentős mértékben hozzájárultak a török vezetők – mint a hatvani kádi és a budai pasa –, valamint a magyar főnemesek – Bocskai István, I. Rákóczi György és II. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelmek. A vizsgált korszakban viszont a birtokaiktól – templom, parókia, ispotály, iskola, szőlőföldek – fosztották meg őket, ennek ellenére elkötelezetten kitartottak a hitük megőrzéséért és a gyülekezet fennmaradásért folytatott küzdelemben, a hatalom több szintjén is keresték a jogorvoslat lehetőségét, aminek az emlékét őrzi az egyházközség levéltára.

A kutatás eredményei hozzájárulhatnak a gyöngyösi helytörténeti és az országos egyháztörténeti ismeretek bővítéséhez, és segíthetnek megérteni, hogyan formáltak az ellenreformáció időszakának vallási törvényei és királyi rendeletei a református és evangélikus gyülekezetek történetét.